

הציונות-ברוך. הוא לא ניסה לקבוע קו לגבי התנועה הלאומית הערבית והמהפכה של המרחב.

אולם הוא לא ישב בחיבוק יריים. הוא פעל יומם ולילה, כבושר עבודה מפניא, באותם השטחים בהם ידוע שהוא מצטיין: ניסוח העצמות ופיגנון דו"ח.

חיש מהר הפכה המחלקה המדינית קטנה לכותרת-דבורים מתרחבת, שכיסתה את העולם כולו ברשת של תוככים ושליחים, כך הונחה השיטה הקיימת עד היום.

בחוברתו מתאר וילנסקי את התחלת שיטה באופן פלאסטי. בשנות השלושים ניסה לארגן פגישה בין אליהו ששון, אחד מכלי שרת החתיקים, לבין ראג'י בק נאשאבי, מי שהיה ראש עיריית ירושלים ותתופס כיום עמדה חשובה בממלכת הירדן. נאשאבי, ואייב מושבע של המופתי, סירב בהחלט: "לשם מה? ששון יערוך רבובס ארוך ל- שרתוק. שרתוק יערוך רבובס ארוך לחברי ההנהלה הציונית. אלה יראו אותו לנשותיהם, ואלה שוב תספרנה על כך לידיותיהן. חיש מהר תדע הארץ כולה כי ראג'י מתכוון למכור את הערבים לציונים!"

מאז לא השתנה דבר. כאן כן עתה נערכים במשרד-החוק הדו"חיים הארוכים, אשר שרת עובר עליהם בשקיות כעצמה, במשך שעות ארוכות ומפרכות, מתקן את סגנונם ומוסיף להם את הפסיקים במקומות הנכונים. כאן עתה מרגיש שרת סיפוק עצום במסירת שפע פרסיהם, שלרוב אין להם שום חשיבות, לחברי הממשלה, כדי להופיע בעיניהם כי איש הידוע את הכל. וכאן כן עתה אין גור בעת העדויות האינוסטיים האלה שום פעולה מעשית.

הדו"חיים, ההודעה והתוככים הפכו מטרה בפני עצמה, עוזמו הי מאושר של המזכיר שהפך שר

* הערבים, שאין להם אות פ"ה, מבטאים רבובס במקום רפודס, דו"ח.

חוק. אין הם באים לשרת כל קו מדיני שהוא.

אדם הרואה את תפקידו בהיסטוריה העברית כפרקליט המקבל דו"חיים כדי לנסח על פיהם את מענותיו הנמלצות, אי אפשר היה לצפות ממנו שיקיף את עצמו באנשים נוצצים, אדירי-מעוף ושופעי תנופת פעולה. ידיים המובקע ביותר של כלי-שרת לא ירביקו להם תחיות אלה.

לרוע המזל מסייעות לכך גם תכונותיו האישיות של שרת עצמו. המזכיר שהפך ל- מנהל, ואחר-כך לשר, סיפח לעצמו בהדרגה אופי שאינו טובל אנשים חזקים.

האנשים המוצאים הן בעיניו הם אלה המצטיינים כאמירת "כן כן". אפשר לקרוא להם, בעברית האהר, בה על שרת, בשם "נכנאים", פעולתם העיקרית היא "כיבוש".

וילנסקי, שעבד בקירבתו הבלתי-אמצעית של שרת במשך 12 שנים תמימות, מגדיר תופעה זו כך: "בהתחלת כהונתו... אפשר היה לשוחח עמו... לחלוק על דעתו, להוכיח אותו על משנה מסויים... אבל במרוצת הזמן נעשה עצמי ומגורה במידה גוברת והולכת. ההתנגדות הקלה שבקלות הרגיתוהו למעלה מכל שיעור. בד בבד עם התפתחות זו גדל בטחונו העצמי המופרז. הוא החל מדבר ב- נימה של פסקנות שהרגיזה את אנשי שיחו ולקבל אפילו את ההתנגדות המתונה ביותר כעלבון אישי... (הוא הפך) נוקם ונוטר."

אין זו הערכה יוצאת-דופן. כמעט כל עתונאי ודיפלומט שהיה חופשי לגלות את דעתו הגיע לאותה מסקנה. כתב קנת בילבי, העתונאי-הכוכב האמריקאי, בספרו דרך כוכב במזרח התיכון: "(רונגו של שרת על מאמרים) נעץ בחינוכו התורכי של שר- החוק בצעירותו, בגישתו המזרחית לעתונאות דמוקרטית... הוא מסוגל להיות... נוטר איבה מתוך קטנות. רוב העתונאים היו שנואים עליו."

זוהי הערכה בלתי-רגילה של עתונאי בעל שם עולמי על שר-חוק. אולם היא משר

תפת כמעט לכל העתונאים (השנואים אותו) והדיפלומטים הזרים (שאנים ששים למגע עמו). מסביר וילנסקי: "הוא מעמיד את אנשי שיחו במצב בלתי-רצוני (עלידי) שימיש מוגזם בבקאותיו. הוא כאילו מוכיח להם שהם בעצמם בורים... הדיפלומטים טוענים כי שרת מלא וגדוש ידיעות כריזמו, אבל אין הוא מסכם תמיד בקיצור את הרעיון המר- כיו."

הגדרה פשוטה יותר של בטאון סובייטי חשוב: "מר שרת הגו פספסן."

פיכודוג מומחה היה מסוגל להסיק מתאורים אלה מסקנות מסויימות לגבי עולמו הנפשי של שר-החוק. חשובות יותר המסקנות לגבי מבנהו של משרד-החוק. מלבד בשקט, בתפקיד כפוי-טובה, מורכב משרד זה, כמו המחלקה המדינית הסוכנותית ל- פניו, מאוסף דמויות אפורות וחסרות אישיות, כנכנאים מדוללים.

מה שחסר לאנשים אלה ברעיונות מבריי קים וביוזמה נועזת, הם ממלאים, כמו אדונם, בפעולות רועשת. מאז שחר ימי שרת בי מחלקה המדינית קראו האנגלים למוסד זה בשם "הסוכנות המעופפת", כי שליחיו היו בתנועה מתמדת ברחבי העולם, ממסוס ל- מלון מפואר, ממלון מפואר למסוס. מעולם לא עלה על דעתו של איש מהם לחסוך ב- הוצאות. הלקוחות מתקצבים המבוסס על פרוטות הנכבות של התורם הציוני. בזאת סללו את הדרך לסגנון המדינה כולה.

כשהיה שרת יורד על עיר מסויימת, היה החלל מתמלא המולה. מזכירים ושליחים קידמוהו והקיפוהו, רצו אנה ואנה בהתרב שות. הסלפונים טירטרו בלי סוף. הפעילות יכלה לבייש כל משרד-חוק בעולם. אולם היא לא הובילה לשום מקום — כי לא הייתה צמודה מעולם לשום קו מדיני עקבי.

אם להפקיע משרד ידוע של זאב ז'בוטינסקי: המולה עצומה זו לא דמתה לרעש הקטר, המוביל רכבת למטרה מסויימת, אלא לתוריקה של דלת, המסתובבת על ציריה.

כל אחד משני קחים אלה חייב שרשרת שלמה של פעולות בלתי-פוסקות. כל אחד מהם סתר לחלוטין את הפעולות הנגובעות מרעהו. היה צורך בבחירה קשה ואכזרית. שרת, הפרקליט באצטלה של מדינאי, לא היה מסוגל לבחור, ממש כמו דויד בן- גוריון, העסקן באצטלה של פילוסוף. לכן הלך שרת בדרך המחול.

מחדל אינו מונע פעילות. אלא שכל פעילות הנובעת ממנו דומה ל- ריצה השגעונית של חתול, המנסה לתפוס את הזנב של עצמו.

כל הפעולות הקדחתניות של שרת ביטלו זו את ערכה של זו. כך הצביעו אנשי-שרת באינם למען עצמאותה של לוב, בלי לקבל שום תמורה מן הערבים. הם הרגינו את צר- פת, מאחר שעצמאות לוב סיכנה את מור- שבותיה השכנות. מדינה חדשה נוספה לחבר הערבי הלוחם בישראל והכפוף למצריים.

באותו זמן עצמו לחם שרת בשבץ קצף נגד המטרה הקדושה ביותר של העם הי- מצרי ושלטי: שיחזור תעלת סואץ. הוא הפציר בקוליקולות באנגלים להישאר על גדות התעלה, שיכנע כל מצרי נאמן כי יש ראל היא סוכנת האימפריאליזם ואויבת נצח לשאיפות הלאומיות הערביות.

התוצאה: אפס-אפס.

יומיים אחרי חתימת אמנת ברית-בגדאד בין תורכיה ועיראק, התקיף אותה שרת ב- מלים חריפות ביותר. הוא טען, בצדק, כי זיון עיראק מופנה קודם כל נגד ישראל.

מכאן נבעה המסקנה כי ישראל תושיט את ידיה לאויבי הברית: ברית-המועצות, צרפת, מצריים וטוריה.

אולם באותם הימים עצמם, ימי כהונת שרת כראש-הממשלה, נצטווה צה"ל לערוך את ההתקפה המפורסמת על עזה. התקפה זו הייתה סימן-דרך. היא שמה קץ לאדישות ה- מצרים כלפי ישראל והפכה אותם לאויב מספר 1 של המדינה. היא שלחה את מצרים וסוריה לזרועות ברית-המועצות, סללה את הדרך לעיסקת-הנשק המפורסמת.

שרת הצליח, שני המחנות הי ערביים היריבים שנאו עתה את ישראל במידה שווה, הוויינו כי קצב מזורו נגדה. התוצאה: אפס-אפס.

כפר המהולל. חלף עם הרוח, התגייס הגיבור, רס באטלר, ברגע האחרון ל- צבאות המובסים של הדרום, בטענה שהוא

עדראיה

אחד הפגמים העיקריים של דעת-הקהל הישראלית הוא העדרם המוחלט של פרי- שנים פוליטיים ופרשנים צבאיים בלתי- תלויים, בעלי נטיון מעשי בשטחיהם, ה- הסוגלים למתוח ביקורת מעשית על פעולות משרד-החוק ומשרד-הבטחון. **משה וילנסקי**, 58, מחבר החוברת משה שרת — שר הכסלונות, יוצא ככלל זה.

חינוך: יליד ראש-פינה וחניך זכרון יעקוב, בנו של מפקח חינוכי (יליד אר- יסבל) במחנה הבארון רוטשילד, סייס את חוק למודיו במיכללת סורבון בפא- ריס ובמיכללות בגרמניה.

קאריירה: מונה ב-1927 על-ידי ראש המחלקה המדינית של הסוכנות, אלון-משנה פרדריק קיש, למזכיר המח- לקה ולנציגה בקאהיר. עבד ללא משכורת, התפרנס ככתב עתון גרמני חשוב ו- כעורך העתון הצרפתי הרשמי של ראש ממשלת מצריים, מחמוד צידקי באשא, מנהיג מפלגת אל-ישעב הלאומנית.

נשאר כנציג המחלקה המדינית בקאהיר בימי ארלזוורוב ושרת. עד 1941, כאשר סירבו הבריטים להרשות לו לחזור ל- קאהיר, בגלל נטייתו לקשור קשר בין הסוכנות לבין התנועה הלאומית המצ- רית האנטי-בריטית. אחת מהצלחותיו הייתה הבטחת השתתפותה של מצרים ב- יריד המזרח התיאטיבי ב-1933, בביתן- שבטס מיוחד. משה שרת התאכטן ב-

חוק הפלדי מבחין בין שני סוגי פשעים: מעשה ומחדל. המחול הוא פשע של אי-עשייה, ששעו של אדם שאינו עושה את המוטל עליו לעשות.
